

The Oxford Handbook of Kierkegaard
John Lippitt og George Pattison (red.)
Oxford: Oxford University Press, 2013
610 sider

Anmeldt af **Jakob Valdemar Olsen**

The Oxford Handbook of Kierkegaard udkom i 2013, men er nu i 2015 kommet i paperback og kan anskaffes i Bethesdas Boghandel til 300 kroner. Ud over introduktionen består bogen af 29 artikler. Artiklerne er inddelt i tre emner: (1) Kontekst og kilder. (2) Hovedtemaer i forfatterskabet. (3) Reception og indflydelse. Forfatterne er typisk personer, som før har skrevet væsentlige bøger om Kierkegaard, og de udfolder sig inden for det emne, som er deres specialitet. Det gør, at bogen må siges at være fremragende. Her er samlet læsninger af Kierkegaard, som man ikke kan andet end at blive klogere af at læse.

Det giver sig selv, at ikke alle artikler er lige gode. Nogle er kendetegnet af høj standard, andre ikke, men det gennemgående indtryk er, at læsning og formidling sker på et højt niveau. Måden, denne bog er grebet an på, giver også god mening. Først er der artikler om den ramme Kierkegaards tanker bliver til i, om byen han vokser op i, om tiden han lever i, om de påvirkninger der var en del af hans liv; hvorefter kommer de emner, der optog ham; for til sidst at fremholde virkningshistorien.

Valget af emner er rimelig og hænger fint sammen, men det må dog siges, at der er en slagside i retning af filosofi, hvilket er typisk i store dele af forskningen. Teologien er til stede og fylder en del, men der er ingen artikler, som særligt fokuserer på Kierkegaard og Luther eller Kierkegaard og Barth, selvom der er artikler om Kierkegaard og Nietzsche, Kierkegaard og Heidegger, Kierkegaard og Wittgenstein, Kierkegaard og fænomenologi, Kierkegaard og græsk filosofi. Dog er der fem artikler, som er særligt teologiske i deres fokus. Og som redaktørerne giver udtryk for i introduktionen (s. 7), så er Kierkegaards indflydelse på psykologien i det tyvende århundrede underbelyst.

Når det gælder måden Kierkegaard læses på, så har man ikke i redaktionen valgt en bestemt linje, men lader forskellige læsninger komme til orde. Det hæmmer ikke bogen, men beriger den, netop fordi de enkelte artikler i sig selv er velargumenterede og velbegrundede. Når det gælder de teologiske artikler, kommer de godt omkring Kierkegaards teologiske univers, selvom der her og der er læsninger,

jeg er uenig i, som for eksempel den meget typiske læsning af *Begrebet Angest*, at den skulle være et opgør med klassisk luthersk arvesyndsforståelse (s. 301).

Flere artikler kunne fremhæves, som nogle der gør bogen værd at anskaffe, men jeg vil bare nævne en, nemlig artiklen om etik (s. 211-229). Den er forfattet af C. Stephen Evans og Robert C. Roberts, som førhen har skrevet enestående artikler og bøger om Kierkegaard. Deres metier er særligt filosofi, men de er også meget teologisk kyndige og formår at læse Kierkegaard, som den hybrid han er mellem teologi, filosofi og psykologi. Ud over at dykke ned centrale steder i Kierkegaards skrifter, for at vise hvordan emnet behandles på forskellige måder af Kierkegaard, så fører de Kierkegaards anliggende videre frem og peger på den nutidige relevans af de etiske refleksioner. For eksempel udfolder de Kierkegaards kritik af kantiansk rationalitet og etik som autonom og samtidig universel (s. 217). I stedet fremholder de Kierkegaards tanke om Gud, som den der fastholder etisk pligt og menneskelig værdi samtidig

med, at Kierkegaard vil forme det menneskelige liv som et etisk liv (s. 228), hvor der hos Kierkegaard er flere paralleller til tanken om dyder hos Platon og Aristoteles (s. 225). Menneskelig helhed medfører etisk dannelse af lidenskaber og tanker.

Forskellige mennesker bliver tiltrukket af Kierkegaards tanker af forskellige grunde. Nogle fanges af ham som litterær forfatter, andre af hans psykologiske indsigter, nogle af de filosofiske refleksioner, andre af de teologiske overvejelser eller opbyggelige pointer. Denne bog vidner om noget af alsidigheden hos Kierkegaard og i anvendelsen af ham. Det er ikke en bog, der er populær i formen, forstået som det let læste, men den appellerer til dem, der vil arbejde seriøst og grundigt med Kierkegaard. Som sådan kan den klart anbefales og den kan finde sin indgang hos mennesker med noget forskellige tilgange til Kierkegaard og hans tænkning, fordi den kan bruges som en form for opslagsbog, hvor man begynder med de temaer, der optager en selv.